

Χρήσιμες επισημάνσεις αναφορικά με την υποβολή του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για την Απασχόληση 2004 (ΕΣΔΑ 2004)

Οι ισχυρότερες οικονομίες του κόσμου οδηγούνται σε επανεξέταση των νέων δεδομένων εργασίας

Η απασχόληση συνιστά χωρίς αμφιβολία, έναν από τους **πρωταγωνιστικούς πυλώνες στήριξης και ενδυνάμωσης της ανταγωνιστικότητας** κάθε ανεπτυγμένης κοινωνίας. Είναι άλλωστε χαρακτηριστικό το γεγονός ότι η διαμόρφωση συνθηκών πλήρους απασχόλησης αποτελεί τον πρωταρχικό στόχο της Ε.Ε., όπως αυτός έχει οριστεί επίσημα μέσα από τη στρατηγική της Λισσαβόνας.

Σήμερα στα παγκόσμια και ευρωπαϊκά δρώμενα «γίνεται ολοένα και περισσότερο λόγος» για **αναπροσαρμογή των σχεδίων δράσης αναφορικά με την απασχόληση**. Ειδικότερα, μέσα από την πρόσφατη παράθεση των εξελίξεων στις αγορές εργασίας των χωρών του **Οργανισμού για την Οικονομική Συνεργασία & Ανάπτυξη** (ΟΟΣΑ - OECD Employment Outlook 2004, ISBN 92-64-10812-2) υπογραμμίζεται ότι **είναι πλέον η κατάλληλη στιγμή για να επανεξεταστούν τα νέα δεδομένα** στο χώρο της εργασίας και να ληφθούν υπόψη οι μελλοντικές προκλήσεις, προκειμένου να διαμορφωθεί ένα νέο στρατηγικό σχέδιο για την Απασχόληση.

Από τη μεριά του το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο προχώρησε στη συγκρότηση Ειδικής Ομάδας για την Απασχόληση, αποδίδοντας έμφαση και εκδίδοντας **αυστηρότερες συστάσεις για την παρακολούθηση των μεταρρυθμίσεων** που έχουν αναλάβει τα κράτη μέλη. Στις κατευθυντήριες γραμμές της ομάδας αυτής (Κοινή Έκθεση για την Απασχόληση 2003/2004, 7069/04 SOC 113 ECOFIN 77) υπογραμμίζεται, μάλιστα, ότι **οι στόχοι της στρατηγικής της Λισσαβόνας απειλούνται σοβαρά** από την κατάσταση η οποία επικρατεί στην αγορά εργασίας, αφού είναι πλέον σαφές ότι, καθώς το ποσοστό απασχόλησης βρίσκεται σήμερα στο 64,3%, η ΕΕ **δε θα επιτύχει τον ενδιάμεσο στόχο ποσοστού απασχόλησης για το 2005** (67%).

Τα ποσοστά ανεργίας που καταγράφονται σήμερα στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι στις περισσότερες περιπτώσεις ιδιαίτερα υψηλά. Παρά το γεγονός ότι η Ευρωζώνη δείχνει να διανύει μία περίοδο ανάκαμψης, δε διαπιστώνεται ανάλογη βελτίωση και στα συνολικά ποσοστά απασχόλησης. Οι χώρες μέλη της Ε.Ε., παρά τους **αξιοσημείωτους πόρους** που διαθέτουν για τη μείωση της ανεργίας δε δείχνουν μέχρι σήμερα ικανές να την περιορίσουν δραστικά (9% ανεργία στην Ευρωζώνη το Μάιο του 2004).

Ταυτόχρονα είναι κοινή διαπίστωση ότι η οργάνωση της αγοράς εργασίας στις περισσότερες χώρες της Ε.Ε. ευνοεί τη συνταξιοδότηση και όχι την ενεργό συμμετοχή στην παραγωγή προϊόντων και υπηρεσιών. Είναι, μάλιστα, χαρακτηριστικό ότι το **International Institute for Management Development (IMD)** εκτιμά ότι **το ζήτημα του ασφαλιστικού**, συνιστά τόσο για την Ευρώπη όσο και για την Ελλάδα, μία **”ωρολογιακή βόμβα”**, η οποία δυστυχώς παραμένει **ενεργοποιημένη**.

Οι εξελίξεις στην Ελλάδα

Στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια, και παρά τους υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης, η απασχόληση σημείωνε αμελητέα άνοδο η μείωση. Συνολικά την τετραετία 1999 - 2002 ο αριθμός των απασχολούμενων στην ελληνική οικονομία παρουσίασε μείωση. Αντίθετα, **το 2003 η απασχόληση ενισχύθηκε σημαντικά**. Ο αριθμός των απασχολούμενων αυξήθηκε κατά περίπου 78.000 άτομα (άνοδος του συνολικού αριθμού των απασχολούμενων στο 1,9%), τα οποία στράφηκαν κυρίως στον **τριτογενή τομέα**. Ως αποτέλεσμα, το ποσοστό ανεργίας μειώθηκε περαιτέρω από το 10% το 2002 στο 9,3%, παραμένοντας όμως για μία ακόμη φορά **υψηλότερο από τον αντίστοιχο μέσο όρο της Ευρωζώνης**. Η χώρα μας παρά τη σημαντική ενίσχυση της απασχόλησης το 2003, συνεχίζει να **υστερεί σημαντικά στους περισσότερους τομείς - δείκτες** που περιγράφουν την εγχώρια αγοράς εργασίας, μεταξύ των οποίων ξεχωρίζουν οι

εργαζόμενοι ως μερίδιο του συνολικού πληθυσμού ηλικίας 15 – 64 ετών, η συμμετοχή στη δια βίου εκπαίδευση, η συνολική ανεργία, η ανεργία των γυναικών και των νέων και η μακροχρόνια ανεργία.

Συγκριτικός πίνακας μεταξύ EU – 12 και Ελλάδας σε επιμέρους δείκτες

Επιμέρους Δείκτες (2003)	EU - 12	Ελλάδα
Ετήσια μεταβολή της συνολικής απασχόλησης	0,1%	1,3%
Ετήσιος ρυθμός μεταβολής μοναδιαίου κόστους εργασίας	0,3%	-2,4%
Εργαζόμενοι ως μερίδιο του συνολικού πληθυσμού ηλικίας 15 – 64 ετών	62,4%	57,9%
Δια βίου εκπαίδευση (ως % πληθυσμού 25 – 64 ετών που συμμετέχουν σε προγράμματα εκπαίδευσης ή κατάρτισης)	6,7%	3,7%
Δείκτης Ανεργίας (άνεργοι ως μερίδιο του εργατικού δυναμικού), εποχικά εξομαλυσμένα στοιχεία	8,9%	9,3%
Δείκτης Ανεργίας (Γυναίκες – σύνολο γυναικών ανέργων ως μερίδιο των γυναικών που ανήκουν στο εργατικό δυναμικό)	10,2%	14,2%
Δείκτης Ανεργίας (Άνδρες – σύνολο ανέργων ανδρών ως μερίδιο των ανδρών που ανήκουν στο εργατικό δυναμικό)	7,9%	5,9%
Μακροχρόνια Ανεργία (ως μερίδιο του οικονομικά ενεργού πληθυσμού)	3,9%	5,1%

Πηγή: *Newcronos Database, «Η Ελληνική Οικονομία, 2^ο τρίμηνο 2004», IOBE*

Ειδικότερα και από τη σύγκριση των επιδόσεων της Ελλάδας με τις χώρες της Ε.Ε. – 15 και της χώρας της Ε.Ε. που είναι μέλη του ΟΟΣΑ στα ποσοστά ανεργίας, το ποσοστό συμμετοχής στο εργατικό δυναμικό και την αναλογία απασχόλησης – πληθυσμού σε επιλεγμένες ομάδες ηλικιών (άνδρες και γυναίκες προκύπτει ότι:

- τα ποσοστά ανεργίας των νέων παρά τη σημαντική μείωση παραμένουν ανησυχητικά υψηλά,
- η συμμετοχή των νέων στο εργατικό δυναμικό συνεχίζει να φθίνει και υπολείπεται σημαντικά των αντίστοιχων δεικτών των χωρών της Ε.Ε. – 15 και των χωρών της Ε.Ε. - μελών του ΟΟΣΑ,

Αναλογία απασχόλησης – πληθυσμού, δραστηριότητα και ποσοστά ανεργίας σε επιλεγμένες ομάδες ηλικιών (άνδρες και γυναίκες - ποσοστά)

	15 - 24		25 - 54		55 - 64	
	2000	2003	2000	2003	2000	2003
ΕΛΛΑΔΑ						
Ανεργία	29.5	25.1	9.6	8.0	3.8	3.0
Συμμετοχή στο εργατικό δυναμικό	38.1	35.1	77.6	78.9	40.6	43.2
Απασχόληση / Πληθυσμός	26.9	26.3	70.2	72.6	39.0	41.9
EU 15						
Ανεργία	15.6	14.7	7.3	7.0	7.5	5.7
Συμμετοχή στο εργατικό δυναμικό	48.4	50.0	82.4	82.6	41.4	44.9
Απασχόληση / Πληθυσμός	40.8	42.6	76.5	76.9	38.3	42.3
ΟΟΣΑ Ευρώπη						
Ανεργία	16.6	17.9	7.5	8.0	6.9	5.7
Συμμετοχή στο εργατικό δυναμικό	46.5	45.6	80.0	79.4	40.4	43.1
Απασχόληση / Πληθυσμός	38.8	37.5	74.0	73.0	37.6	40.7

Πηγή: *OECD Employment Outlook 2004, Στατιστικοί Πίνακες*

- υφίστανται **αρκετά περιθώρια βελτίωσης** στην προσπάθεια **ενίσχυσης της συμμετοχής στο εργατικό δυναμικό της ομάδας των ηλικιών 25 – 54**,
- τα ποσοστά ανεργίας των εργαζομένων μεγάλης ηλικίας (55 – 64) δείχνουν να έχουν περιοριστεί ικανοποιητικά.

Επιπρόσθετα, γίνεται αντιληπτό ότι παρά τις επιμέρους πολιτικές που εφαρμόστηκαν τα τελευταία χρόνια για το δραστικό περιορισμό του **πυρήνα των μακροχρόνια ανέργων**:

- οι περιπτώσεις **μακροχρόνια ανέργων για 6 μήνες και περισσότερο αυξήθηκαν το 2003 σε σχέση με το 2000, ενώ**
- οι περιπτώσεις **μακροχρόνια ανέργων για 12 μήνες και περισσότερο παρέμειναν το 2003 και σε σχέση πάντοτε με το 2000 σχεδόν σταθερές.**

Και στις δύο ως άνω περιπτώσεις οι επιδόσεις της Ελλάδας υπολείπονται δραματικά των δύο συγκρινόμενων ομάδων χωρών, οι οποίες μάλιστα στο ίδιο χρονικό διάστημα καταφέρνουν να μειώσουν σημαντικά και τις δύο κατηγορίες των μακροχρόνια ανέργων.

Περιπτώσεις μακροχρόνιας ανεργίας (ως ποσοστό της συνολικής ανεργίας)

	2000		2003	
	6 μήνες και περισσότερο	12 μήνες και περισσότερο	6 μήνες και περισσότερο	12 μήνες και περισσότερο
ΕΛΛΑΔΑ	73.5%	56.4%	74.5%	56.5%
ΕΥ 15	63.8%	46.9%	61.3%	43.4%
ΟΟΣΑ	61.8%	43.7%	60.4%	42.3%
Ευρώπη				

Πηγή: OECD Employment Outlook 2004, Στατιστικοί Πίνακες

Ανάλογα ανησυχητικές είναι οι ενδείξεις αναφορικά με τη **μερική απασχόληση**, η οποία συνέχισε την πτωτική τη πορεία και στο 2003 (**μείωση κατά 1,3% από το 2002** των ατόμων με ανάλογο καθεστώς απασχόλησης). Ως αποτέλεσμα το μερίδιο της μερικής απασχόλησης απέκλινε περισσότερο σε σχέση με τα αντίστοιχα ευρωπαϊκά δεδομένα. Αξίζει να αναφερθεί ότι όπως προκύπτει από το Παράρτημα Ι της Κοινής Έκθεσης για την Απασχόληση 2003/2004, 7069/04 SOC 113 ECOFIN 77, **το 2002 η μερική απασχόληση στην Ελλάδα αντιστοιχούσε μόλις στο 1,9% της συνολικής απασχόλησης, ενώ ο αντίστοιχος μέσος όρος στην ΕΕ-15 ήταν 15,4%.**

Τέλος, αξίζει να υπογραμμιστεί ότι στην **Παγκόσμια Έκθεση Ανταγωνιστικότητας 2004 του IMD** η **Επιχειρηματική Ικανότητα** της Ελλάδας **σημείωσε νέα υποχώρηση από το 2003 κατά τρεις (3) θέσεις**. Στον τομέα αυτό, η καλύτερη επίδοση για το 2004 αφορά την υποκατηγορία «**Παραγωγικότητα**» (9η θέση το 2004 έναντι 17ης θέσης το 2002). Συνολικά στη δεκαετία 1994 - 2003 η παραγωγικότητα σημείωσε αύξηση από το 74% στο 86% του μ.ο. της Ε.Ε. Αντίθετα η επίδοση που συνιστά τροχοπέδη στην ανάπτυξη της επιχειρηματικής ικανότητας οφείλεται για μία ακόμη φορά στην υποκατηγορία «**Αγορά Εργασίας**» (52η θέση σε σύνολο 60 οικονομιών για το 2004, έναντι 38ης θέσης το 2002).

Ο ΣΒΒΕ επισήμανε έγκαιρα προς τους αρμόδιους φορείς ότι **τα περιθώρια βελτίωσης της παραγωγικότητά της Ελλάδας θα στενεύουν δραματικά, όσο το εργασιακό της περιβάλλον συνεχίζει να είναι ανελαστικό και να χαρακτηρίζεται από ποικίλες στρεβλώσεις και αναχρονιστικές διατάξεις. Ο υφιστάμενος εργασιακός νόμος δεν προσεγγίζει ρεαλιστικά τα κρίσιμα ζητήματα για την επιχειρηματική κοινότητα, όπως οι αναγκαστικές τοποθετήσεις, η υπερωριακή απασχόληση, η διευθέτηση του**

χρόνου εργασίας και οι ομαδικές απολύσεις. Οι νομοθετικές και θεσμικές παρεμβάσεις ενίσχυσης της απασχόλησης των τελευταίων ετών συνεχίζουν να μην αποδίδουν στον αναμενόμενο βαθμό. Η ελληνική αγορά εργασίας εξελίσσεται δυστυχώς με πολύ αργούς ρυθμούς.

Η πλειοψηφία των προβλέψεων διεθνών οργανισμών αναφορικά με την πορεία της απασχόλησης στην Ελλάδα το 2004 κάνει λόγο για περαιτέρω ενίσχυσή της σε επίπεδα που προσεγγίζουν το 1,5%.

Η εξέλιξη της κρίσιμης αυτής παραμέτρου για την πορεία της ελληνικής οικονομίας εξαρτάται κατά κύριο λόγο από τη διάρκεια και το εύρος των ευεργετικών επιδράσεων των ΟΑ 2004, την επιτάχυνση της απορρόφησης των πόρων του Γ΄ ΚΠΣ, καθώς και από το μέγεθος της αναμενόμενης πτώσης της απασχόλησης στον κατασκευαστικό τομέα μετά την ολοκλήρωση ενός σημαντικού συνόλου υποδομών, κυρίως στο λεκανοπέδιο της Αττικής.

Χωρίς αμφιβολία, τα τελευταία χρόνια και με εξαίρεση το 2003, οι υψηλοί ρυθμοί ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας δυστυχώς δεν κατάφεραν να συμπαρασύρουν στο βαθμό που αυτό ήταν επιθυμητό την απασχόληση. Το ζητούμενο που τίθεται πλέον άμεσα αφορά στη **διαμόρφωση των αναγκαίων πρωτοβουλιών και τομών που είναι ικανές να διασφαλίσουν τη μεσομακροπρόθεσμη διατήρηση των υψηλών ρυθμών ανάπτυξης και ενίσχυσης της απασχόλησης**, πολύ περισσότερο ενόψει της σταδιακής εξασθένησης των κεντρικών αναπτυξιακών αποθεμάτων της χώρας (ΟΑ 2004, Γ΄ ΚΠΣ).

Τα ως άνω δεδομένα καθιστούν σήμερα, περισσότερο από κάθε άλλη φορά, επιτακτική την ανάγκη:

- να πραγματοποιηθεί μία, σε βάθος, μελέτη των εμποδίων που αντιμετωπίζει η ελληνική οικονομία, προκειμένου να δημιουργήσει νέες θέσεις εργασίας.

Μέσα από την κατεύθυνση αυτή θα τεθούν οι βάσεις για την **εφαρμογή μίας ενεργητικής πολιτικής για την αύξηση της απασχόλησης**, η οποία θα καταργεί τις υφιστάμενες δυσλειτουργίες και στρεβλώσεις και θα επιτρέπει την **εφαρμογή ελαστικών ωραρίων εργασίας**.

Είναι άλλωστε χαρακτηριστικό ότι προς την κατεύθυνση αυτή έχουν στραφεί αρκετά κράτη μέλη, ενώ μεταξύ των κυριότερων μεταρρυθμίσεών τους που βρίσκονται σε εξέλιξη περιλαμβάνονται η αναθεώρηση του βελγικού συστήματος συμβάσεων πρώτης απασχόλησης, που αποσκοπεί στη **διευκόλυνση των προσλήψεων από τις επιχειρήσεις**, καθώς και το ιρλανδικό «High Unemployment Area Programme», που αποσκοπεί στον **εντοπισμό και την εξάλειψη των εμποδίων που παρακωλύουν την απασχόληση**.

Επιμέρους Σχόλια – Επιστημονικές για το ΕΣΔΑ 2003

Ο ΣΒΒΕ θεωρεί χρήσιμο να επιστημονήσει ότι στο προηγούμενο ΕΣΔ για την Απασχόληση 2003, και παρά το γεγονός ότι αποτέλεσε μία αξιόλογη προσπάθεια που συμπεριέλαβε ένα μεγάλο μέρος των θέσεων και προτάσεων των κοινωνικών εταίρων, **δεν υπήρξε εκτενής αναφορά:**

- στα πρώτα αποτελέσματα που περιγράφουν την εισαγωγή των ιδιωτικών γραφείων ευρέσεως εργασίας και τις εξελίξεις που αφορούν το θεσμό δανεισμού των εργαζομένων,
- σε ποσοτικά ή ποιοτικά στοιχεία για το νέο ξεκίνημα νέων και ενήλικων ανέργων, την ενεργοποίηση των μακροχρόνια ανέργων, το συνολικό ύψος σύστασης, το

ποσοστό επιβίωσης καθώς και το ύψος απασχόλησης των νεοσύστατων επιχειρήσεων, και

- τους ρυθμούς υλοποίησης και προόδου του Εθνικού Συστήματος Σύνδεσης της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης με την Απασχόληση (Ε.Σ.Σ.Ε.Ε.Κ.Α.).

Επιπλέον υπογραμμίζεται ότι η **Ενότητα: Ε. Στατιστικό Παράστημα** περιελάμβανε δείκτες απασχόλησης, οι οποίοι **αφορούσαν μόνο την πορεία των Α΄ και Β΄ τριμήνων των εξεταζόμενων ετών** και όχι την πορεία στο σύνολο των ετών, προκειμένου να πραγματοποιηθούν συγκρίσεις και να εξαχθούν ασφαλή συμπεράσματα.

Ταυτόχρονα ο ΣΒΒΕ επιθυμεί να τονίσει ότι η **μεταρρύθμιση του ασφαλιστικού συστήματος εντάσσεται δυστυχώς ανάμεσα στα κρίσιμα ζητήματα - εκκρεμότητες που παραμένουν ανοιχτά και δεν έχουν «επιλυθεί»**, όπως αδικαιολόγητα αναφέρεται στην Ενότητα Β. «Ανταπόκριση στις κατευθυντήριες γραμμές» (σελ. 9) του ΕΣΔ για την Απασχόληση 2003, καθώς και στη σελίδα 66 του ίδιου κειμένου. Υπενθυμίζεται ότι η **μεταρρύθμιση του ασφαλιστικού συστήματος χαρακτηρίστηκε από την Εαρινή Έκθεση 2003 της Ε.Ε (Spring Report 2003) ως «μετριοπαθής»**. Ο Σύνδεσμος εκτιμά ότι η **συνεχιζόμενη αδυναμία επίλυσης του ασφαλιστικού ζητήματος συντηρεί ταυτόχρονα ένα σημαντικό εύρος αντικινήτρων**, που παρεμποδίζουν αφενός την κινητικότητα στην αγορά εργασίας και αφετέρου τα άτομα ώριμης ηλικίας να παραμείνουν οικονομικά ενεργά.

Αντίθετα, ο ΣΒΒΕ **χαιρέτισε και στηρίζει:**

- την **παράλληλη προετοιμασία** του ΕΣΔ για την Απασχόληση (ΕΣΔΑ) και του ΕΣΔ Κοινωνικής Ένταξης (ΕΣΔΕν), η οποία διασφαλίζει πράγματι περισσότερες συνέργιες και καλύτερο συντονισμό,
- τη **λειτουργία των δύο νέων θεσμών «Εθνική Επιτροπή Απασχόλησης» και «Εθνική Επιτροπή Κοινωνικής Προστασίας»**, για τις οποίες όμως κρίνεται απολύτως **απαραίτητο να οριστεί ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο λειτουργίας και συνεργιών** μεταξύ των συμμετεχόντων, καθώς και
- τη δέσμευση της πολιτείας για **επανεξέταση του πτωχευτικού δικαίου**,

Προτάσεις ενόψει της κατάρτισης του ΕΣΔΑ 2004

Ενόψει της κατάρτισης του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για την Απασχόληση 2004, αλλά και με γνώμονα την ολοκληρωμένη παρουσία των ΕΣΔΑ για τα επόμενα έτη, **προτείνεται να πραγματοποιηθεί μία εκτενής αξιολόγηση μέσω συγκεκριμένων ποσοτικών και ποιοτικών δεικτών:**

- της **ανάπτυξης και λειτουργίας του πληροφοριακού συστήματος (MIS)**, στο οποίο καταχωρούνται τα αποτελέσματα των εξατομικευμένων προσεγγίσεων των ανέργων από τους εργασιακούς συμβούλους και της γενικότερης πορείας εφαρμογής των δεσμεύσεων ως προς την **ανασυγκρότηση του ΟΑΕΔ**,
- της μέχρι σήμερα **λειτουργίας των 73 Κέντρων Προώθησης Απασχόλησης (ΚΠΑ)** στο σύνολο της χώρας,

Σε κάθε περίπτωση επισημαίνεται:

- η **ανάγκη διαμόρφωσης κατάλληλων μηχανισμών για τη βέλτιστη δυνατή παρακολούθηση της υλοποίησης των πολιτικών απασχόλησης**, καθώς και

την ολοκληρωμένη και τεκμηριωμένη αξιολόγηση της απόδοσης των πολιτικών των προηγούμενων ετών.

Ακολουθούν προτάσεις σε κρίσιμους επιμέρους τομείς για την ενίσχυση της απασχόλησης. Στις δράσεις που προτείνονται έγινε προσπάθεια να ενσωματωθούν αρκετές από τις κεντρικές κατευθύνσεις του κειμένου της Κοινής Έκθεσης για την Απασχόληση 2003/2004 της Ε.Ε.

Ενίσχυση - Προώθηση της Επιχειρηματικότητας

Μείωση των εργοδοτικών ασφαλιστικών εισφορών

Ο ΣΒΒΕ υπογράμμισε προς τους αρμόδιους φορείς ότι ο δρόμος για την ουσιαστική ενίσχυση της απασχόλησης διέρχεται μέσα από τη **μείωση των εργοδοτικών εισφορών τουλάχιστον στο επίπεδο του μέσου όρου της Ε.Ε.**

Σήμερα, το ποσοστό των ασφαλιστικών καταβολών εκ μέρους των εργοδοτών (ως ποσοστό του κατά κεφαλήν εισοδήματος), είναι **27,96%**, τη στιγμή που ο **αντίστοιχος μέσος όρος στις χώρες της ΟΝΕ είναι 26,13%**, με την **Ιρλανδία** και το **Λουξεμβούργο** να ξεχωρίζουν στις δύο πρώτες θέσεις της κατηγορίας με **10,75%** και **11,47%** αντίστοιχα. Το μη μισθολογικό εργατικό κόστος συνιστά αφενός ένα από τα κυριότερα εμπόδια στην προσπάθεια ενίσχυσης της συνολικής απασχόλησης και αφετέρου ακυρώνει την παροχή επιμέρους κινήτρων.

Η «εφαρμογή» του Ν. 2874/2000 δε συνεισέφερε στην ενίσχυση της απασχόλησης

Η μέχρι σήμερα εφαρμογή του νόμου 2874/ 2000 **δε δημιούργησε τις απαραίτητες προϋποθέσεις για την εκπλήρωση του στόχου της ενίσχυσης της απασχόλησης και του ανταγωνιστικού χαρακτήρα της ελληνικής οικονομίας**, αφού:

- **επιβάρυνε περαιτέρω το μισθολογικό κόστος των επιχειρήσεων**, προσθέτοντας προβλήματα στην ανταγωνιστικότητα των ελληνικών προϊόντων,
- εισήγαγε **αποσπασματικές ρυθμίσεις ευελιξίας στις εργασιακές σχέσεις**, χωρίς να έχει εξασφαλίσει τη σύμφωνη γνώμη των κοινωνικών εταίρων.
- η μείωση του κόστους που προήλθε από τη μείωση των εργοδοτικών εισφορών, αφορά **μόνο ένα μικρό μέρος εργαζομένων**, οι οποίοι ασχολούνται κυρίως στον τομέα των υπηρεσιών και όχι στην παραγωγή διεθνώς ανταγωνιστικών προϊόντων. Ως αποτέλεσμα **η συνολική επίπτωση της μείωσης των εργοδοτικών εισφορών στην ανταγωνιστικότητα να είναι ελάχιστη**,
- η κατάργηση υφιστάμενων μορφών ευελιξίας στην αγορά εργασίας, **δημιούργησε δυσμενέστερες συνθήκες** σε μία αγορά που υπόκειται ήδη σε ρυθμίσεις και κανονισμούς πολύ αυστηρότερους από αυτούς που ισχύουν σε άλλες χώρες της Ευρώπης.
- η «ευέλικτη» διευθέτηση του χρόνου εργασίας, η οποία εμφανίστηκε στο πλαίσιο του συγκεκριμένου νόμου ως διαρθρωτική αλλαγή της αγοράς εργασίας, **δεν επέφερε ουσιαστικά καμιά βελτίωση κυρίως λόγω των προϋποθέσεων που προέβλεπε που δεν ήταν πρακτικά εφικτές**. Η συγκεκριμένη κατάσταση επιδεινώθηκε ακόμα περισσότερο εξαιτίας των αντικινήτρων που προκύπτουν από τη μείωση των ωρών εργασίας και της αυξημένης υπερωριακής αμοιβής, ζητήματα για τα οποία όλες οι επιχειρήσεις αντιμετωπίζονται με ισοπεδωτικό τρόπο χωρίς να αναγνωρίζονται οι ιδιαιτερότητες τους.

Ο ΣΒΒΕ ζητά τη δέσμευση της πολιτείας μέσα από το ΕΣΔΑ 2004 για την άμεση αναθεώρηση του Ν. 2874/ 2000.

Υπερωριακή απασχόληση

Η αύξηση του κόστους εργασίας που προήλθε από τον περιορισμό των υπερωριών λειτούργησε αποτρεπτικά στην πορεία νέων προσλήψεων.

Στην προσπάθεια αύξησης της παραγωγικότητας, της απασχόλησης, των επενδύσεων καθώς και της μείωσης του εργασιακού κόστους των επιχειρήσεων, η συμβολή του Ν. 2874/ 2000 είναι σαφώς περιορισμένη και ελάχιστος σημασίας, δεδομένου ότι σήμερα και μετά από τέσσερα χρόνια εφαρμογής του, **εξακολουθούν να υφίστανται:**

- η επιβάρυνση της παραγωγικής δραστηριότητας με την **αύξηση του κόστους μισθοδοσίας** από 3% ως 5% **και του κόστους υπερωριών** από 30% ως 40% ανάλογα με την επιχείρηση και τον κλάδο δραστηριότητας της, και,
- η παρεμπόδιση της αύξησης της απασχόλησης, αφού οι λεγόμενες «παράνομες» υπερωρίες ουσιαστικά αποτελούν κόστος που επιβαρύνεται σε κάθε περίπτωση η εκάστοτε επιχείρηση, εξαιτίας πολυάριθμων και μη προβλέψιμων παραγόντων, οι οποίοι σε καμία περίπτωση δεν είναι δυνατόν να αγνοηθούν.

Είναι επίσης αυτονόητο ότι καμία επιχείρηση δεν επιθυμεί αύξηση του κόστους εργασίας της με την προσφυγή στην υπερωριακή απασχόληση αντί της χρήσης του κανονικού ωραρίου με επιπλέον προσωπικό, εάν αυτό δεν είναι αναγκαίο εκ των πραγμάτων.

Για το ΣΒΒΕ η αποκαλούμενη «παράνομη» υπερωρία συμβάλει στη διαμόρφωση αντιφατικών καταστάσεων: από τη μια μεριά ο νομοθέτης δέχεται ότι η επιχείρηση αναγκάζεται να χρησιμοποιεί εργασία πέρα από τα υφιστάμενα, νόμιμα χρονικά όρια, προβλέποντας αυξημένη αμοιβή για την προστασία των συμφερόντων των εργαζόμενων, αλλά παράλληλα τιμωρεί τον εργοδότη με την επιβολή ποινικών κυρώσεων (χρηματικά πρόστιμα), επιβαρύνοντας με τον τρόπο αυτό το συνολικό κόστος λειτουργίας της επιχείρησης.

Προτείνουμε:

- **Μείωση κόστους προσαύξησης λόγω «παράνομης» υπερωρίας από 150% σε 100%,**
- **Αύξηση του ορίου των νόμιμων υπερωριών από 25 με 30 ώρες ανά εξάμηνο σε 60 ώρες, και,**
- **Αποποινικοποίηση της «παράνομης» υπερωριακής απασχόλησης.**

Διευθέτηση του χρόνου εργασίας

Ο θεσμός της διευθέτησης του χρόνου εργασίας, όπως ρυθμίστηκε στο πλαίσιο του Ν. 2874/ 2000, **δεν προσέδωσε στις επιχειρήσεις την αναμενόμενη ευελιξία, προκειμένου να επιτύχουν ουσιαστική μείωση του κόστους εργασίας και ταυτόχρονα την παροχή προοπτικής για περισσότερο προσωπικό χρόνο στους εργαζόμενους.** Επιπλέον, η προϋπόθεση της σύναψης επιχειρησιακής συλλογικής σύμβασης δεν είναι πάντοτε δυνατή στην πράξη ούτε αποτελεί λύση η περαιτέρω εμπλοκή του ΟΜΕΔ. Ο ΣΒΒΕ **προτείνει:**

- Να γίνει **περισσότερο ελαστικός ο συγκεκριμένος θεσμός,** και,
- **Να επιτρέπεται η διευθέτηση του χρόνου εργασίας με γραπτές, ατομικές συμβάσεις μεταξύ εργοδότη και μεμονωμένου εργαζόμενου στο ίδιο χρονικό πλαίσιο που θέτει ο νόμος, δηλαδή τις 138 ώρες ετησίως,** προκειμένου να δοθεί η ευχέρεια στον εργοδότη να καθορίσει τις ειδικές χρονικές περιόδους που θα τον ενδιέφερε η αποδοτικότερη κατανομή του χρόνου εργασίας, αφού οι περίοδοι εργασίας δεν καθορίζονται πλέον αυστηρά χρονικά.

Άλλες γενικότερες προτάσεις

Από το Παράρτημα Ι της Κοινής Έκθεσης για την Απασχόληση 2003/2004, 7069/04 SOC 113 ECOFIN 77, προκύπτει ότι η αυτοαπασχόληση στην Ελλάδα σημειώνει ιδιαίτερα υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης. Ειδικότερα, για το 2002 ανήρθε στο 32% (υψηλότερη επίδοση) όταν ο αντίστοιχος μέσος όρος για την ΕΕ-15 ήταν μόλις 14%.

Ο ΣΒΒΕ εκτιμά ως ιδιαίτερα θετική την ως άνω εξέλιξη αλλά ταυτόχρονα, ως περιφερειακός σύνδεσμος, γνωρίζει ότι η συντριπτική πλειοψηφία των νεοσύστατων αυτών επιχειρήσεων δεν καταφέρνει τελικά να επιβιώσει. Για το λόγο αυτό κρίνεται απαραίτητη:

- η μείωση των διοικητικών και κανονιστικών εμποδίων που παρακωλύουν τη δημιουργία και την εν συνεχεία διαχείριση νέων επιχειρήσεων, προκειμένου να προωθηθεί η δημιουργία θέσεων εργασίας (π.χ. ανάπτυξη συμβουλευτικών υπηρεσιών όπως τα κέντρα ενιαίας εξυπηρέτησης για τις νεοσύστατες επιχειρήσεις και παροχή βοήθειας στις ΜΜΕ για τη διαχείριση των ανθρώπινων πόρων τους).
- Διευκόλυνση της πρόσβασης των νεοσύστατων επιχειρήσεων και των ΜΜΕ σε κεφάλαια και μείωση του κόστους χρηματοδότησης.
- Ενθάρρυνση της ανάπτυξης δικτύων και συνεργασιών για την προώθηση και τη διάδοση της καινοτομίας σε περιφερειακό και τομεακό επίπεδο και επιτάχυνση της διάδοσης των ΤΠΕ και αύξηση των επενδύσεων στους τομείς της Ε&Α και των ΤΠΕ. Η χαμηλή παραγωγικότητα της χώρας σε σχέση με το μέσο όρο της Ε.Ε. οφείλεται στην καθυστερημένη μετάβαση στην οικονομία της γνώσης, και τα εξίσου χαμηλά επίπεδα διάχυσης όρων και πρακτικών ICT και επιδόσεων σε έρευνας, τεχνολογίας και καινοτομίας. Ο ΣΒΒΕ εκτιμά ότι οι κεντρικές κατευθύνσεις της Εθνικής Στρατηγικής για την Έρευνα και την Τεχνολογία, που ανακοινώθηκαν πρόσφατα από τον Υπουργό Ανάπτυξης, κινούνται προς τη σωστή κατεύθυνση. Κρίνει όμως σκόπιμο να επισημάνει ότι θα πρέπει να αποδοθεί ιδιαίτερη έμφαση έτσι ώστε να δημιουργηθούν μεταποιητικές επιχειρήσεις υψηλού και μεσαίου τεχνολογικού επιπέδου και υπηρεσιών εντάσεως γνώσεως στην χώρα, εκτός από το λεκανοπέδιο της Αττικής, και σ' ολόκληρη την Ελληνική Επικράτεια.

Στο σημείο αυτό κρίνεται σκόπιμο να αναφερθεί ότι οι ευκαιρίες που παρέχει η οικονομία της γνώσης για τη δημιουργία θέσεων εργασίας δε φαίνεται να κατέχουν εξέχουσα θέση στη δέσμη πολιτικών μέτρων για την ενίσχυση της απασχόλησης στην Ελλάδα. Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Κοινωνία της Πληροφορίας που εντάσσεται στο Γ΄ ΚΠΣ χαρακτηρίζεται από απορροφητικότητα που μόλις ξεπερνά το 11% και επομένως δε μπορεί σε καμία περίπτωση να θεωρηθεί ότι συνέβαλλε, τουλάχιστον μέχρι σήμερα στοιχειωδώς στην ανάπτυξη των επιχειρήσεων, τον τεχνολογικό εκσυγχρονισμό τους και την ενίσχυση της απασχόλησης.

- Αναμόρφωση του Αναπτυξιακού Νόμου, προκειμένου να τονωθεί η απασχόληση στην περιφέρεια και ιδιαίτερα στη Βόρεια Ελλάδα. Το κύριο εργαλείο περιφερειακής ανάπτυξης δεν οδήγησε στα αναμενόμενα αποτελέσματα, και ιδιαίτερα στο σκέλος της ενίσχυσης της απασχόλησης.
- Ενίσχυση των ρυθμών απορρόφησης των πόρων του Γ΄ΚΠΣ
- Για το σύνολο των εν ενεργεία αλλά και νέων δράσεων ενίσχυσης της απασχόλησης σε επιμέρους τομείς κρίνεται απαραίτητη η προώθηση και η αφομοίωσή τους τόσο από τους εργοδότες κυρίως των πολύ μικρών αλλά και μικρομεσαίων επιχειρήσεων, όσο και από τους άνεργους και τους άεργους.

- **Επανεξέταση των προϋποθέσεων συμμετοχής στα προγράμματα του ΟΑΕΔ** για την επιδότηση της απασχόλησης, στα οποία η συμμετοχή συνεχίζει να είναι ιδιαίτερα περιορισμένη.
- **Ενίσχυση του διαλόγου στο πλαίσιο της διαμόρφωσης δράσεων για την απασχόληση, σε περιφερειακό κυρίως επίπεδο**, προκειμένου να επιτευχθεί η μεγαλύτερη δυνατή συμμετοχή των τοπικών κοινωνιών και των παραγωγικών τους δυνάμεων.

Κινητικότητα στην αγορά εργασίας

- Στην προσπάθεια αντιμετώπισης της ιδιαίτερα χαμηλής κινητικότητας κρίνεται απαραίτητη η **ενδυνάμωση του συντονισμού μεταξύ των περιφερειακών δομών και των νέων θεσμών ενίσχυσης της απασχόλησης** (π.χ. Κέντρα Προώθησης Απασχόλησης (Κ.Π.Α.), ΙΜΕΠΟ, κ.α.)
- **Απόδοση κινήτρων που θα καταστήσουν δυνατή την επαρκή διαφοροποίηση των μισθών μεταξύ τομέων και περιφερειών** - ενίσχυση της κινητικότητας, με προσανατολισμό από τα μεγάλα αστικά κέντρα προς την περιφέρεια.

Περιφερειακές ανισότητες και απασχόληση

- **Δημιουργία τοπικών – περιφερειακών προγραμμάτων ενίσχυσης της απασχόλησης** (απόδοση ειδικής αμοιβής σε εργαζομένους συγκεκριμένων περιοχών, προώθηση της σταθερής απασχόλησης με κίνητρα προς τις επιχειρήσεις).

Συνεχιζόμενη εκπαίδευση - κατάρτιση

- Απαιτείται η **ευρεία συμμετοχή φορέων των κοινωνικών εταίρων στα όργανα εποπτείας του ΕΣΣΕΕΚΑ**
- Απαιτείται η ουσιαστική διασύνδεση της εταιρίας του ΟΑΕΔ (Π.Α.Ε.Π.), που ενσωμάτωσε τις αρμοδιότητες του Εθνικού Παρατηρητηρίου Απασχόλησης, σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, για την **ουσιαστική διερεύνηση της σχέσης κατάρτισης – απασχόλησης**. Σε πρώτη φάση θεωρείται απαραίτητη η **ίδρυση περιφερειακών μονάδων**, κατά τα πρότυπα ευέλικτης λειτουργίας, όπως σε άλλα κράτη μέλη της Ε.Ε. (Περιφερειακά Παρατηρητήρια Απασχόλησης).

Άλλες γενικότερες προτάσεις

- Απόδοση έμφασης στην **ανάπτυξη μοντέλων συνεχούς εκπαίδευσης για εργαζομένους που έχουν μεγαλύτερες πιθανότητες να χάσουν τη δουλειά τους**, όπως οι ανειδίκευτοι εργαζόμενοι, οι ηλικιωμένοι και οι γυναίκες.
- **Κατηγοριοποίηση όλων των προγραμμάτων κατάρτισης και των αντίστοιχων ειδικοτήτων**, προκειμένου: α) να σχεδιαστούν καινούρια προγράμματα κατάρτισης σύμφωνα με τη ζήτηση των επιχειρήσεων και β) να καλυφθούν οι υφιστάμενες ελλείψεις.
- Απόδοση μεγαλύτερων **φορολογικών ελαφρύνσεων και κινήτρων για τις επιχειρήσεις (με έμφαση τις ΜΜΕ)** που επενδύουν στην εφαρμογή προγραμμάτων εκπαίδευσης – κατάρτισης για τους εργαζομένους τους. Ανάλογη απόδοση κινήτρων θα πρέπει να υπάρξει και για τους εργαζομένους.

- Διαμόρφωση ενός **συνεκτικού συστήματος ή στρατηγικής για τη δια βίου μάθηση**. Το υπάρχον σύστημα δια βίου μάθησης πρέπει να καταστεί περισσότερο ευέλικτο και να αναπροσαρμοστεί καλύτερα στις ατομικές ανάγκες των συμμετεχόντων.
- Μείωση των εισφορών κοινωνικής ασφάλισης για τους εργοδότες που εφαρμόζουν προγράμματα κατάρτισης.
- **Προσαρμογή των πολιτικών κατάρτισης (και της χρηματοδότησής τους) στις ανάγκες των τοπικών επιχειρήσεων** - προώθηση ενός συστήματος κατάρτισης που θα συνδέεται με την οικονομική ανάπτυξη και θα είναι ικανό να καλύπτει τις ανάγκες των επιχειρήσεων.

Μείωση της ανεργίας

Η αναδιάρθρωση των θεσμών της αγοράς εργασίας δεν έχει οδηγήσει μέχρι σήμερα στην ευρεία εφαρμογή των συστημάτων εξατομικευμένης προσέγγισης.

- Εκ νέου απόδοση ιδιαίτερης έμφασης στην **εφαρμογή πολιτικών ενεργοποίησης και πρόληψης**, προκειμένου να περιοριστεί δραστικά το διάστημα της ανεργίας και να αποτραπεί η μακροχρόνια ανεργία, η απομάκρυνση από την αγορά εργασίας και η αεργία.
- **Επιτάχυνση της αναδιάρθρωσης των δημόσιων υπηρεσιών ενίσχυσης της απασχόλησης**, προκειμένου να υπάρχει ταχύτερη ανταπόκρισή τους στις απαιτήσεις των ανέργων. **Παρακολούθηση των διαδικασιών που έχουν ενεργοποιηθεί ή σχεδιάζονται μέσα από ποσοτικούς και ποιοτικούς δείκτες**. Η δημόσια υπηρεσία απασχόλησης να είναι υποχρεωμένη να προτείνει στους ανέργους συνεντεύξεις προσανατολισμού εντός 3 μηνών από την έναρξη της περιόδου ανεργίας.
- **Ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των δημόσιων υπηρεσιών απασχόλησης και εταιρών του ιδιωτικού τομέα, και ιδίως εταιρειών παροχής προσωπικού προσωρινής απασχόλησης** (η δράση αυτή ήδη εφαρμόζεται στις Κάτω Χώρες, Ιταλία, Γερμανία, Ηνωμένο Βασίλειο).
- **Τήρηση ολοκληρωμένων στοιχείων για τις μεταβολές στη μακροχρόνια ανεργία** (εισροές, εκροές, ποσοστό ενεργοποίησης των μακροχρόνια ανέργων)
- **Μείωση των εργοδοτικών εισφορών για τις επιχειρήσεις που προσλαμβάνουν απασχολούμενους άνω των 45, με συμβάσεις αορίστου χρόνου**.

Αξιοποίηση των αλλοδαπών – αδήλωτη εργασία

Την τελευταία δεκαετία οι οικονομικοί μετανάστες, ιδίως από τις γειτονικές χώρες, αναδείχθηκαν σε σημαντικό συντελεστή ανάπτυξης της Ελλάδας. Παρόλα αυτά όμως η **συμμετοχή - συνεισφορά τους δεν έχει συνδεθεί στο βαθμό που αυτό αναμενόταν με τις αναπτυξιακές προοπτικές της χώρας**.

- **Εκπόνηση μελέτης – έρευνας εντοπισμού των τομέων της ελληνικής οικονομίας στους οποίους παρατηρείται το μεγαλύτερο ποσοστό αδήλωτης εργασίας**. Τα εξαγόμενα της δράσης αυτής θα αποτελέσουν το απαραίτητο επιστημονικό υπόβαθρο με βάση το οποίο θα ξεκινήσει ένας ολοκληρωμένος διάλογος ανάμεσα σε πολιτεία, εργοδότες και εργαζόμενους.

- **Σχεδιασμός και υλοποίηση ολοκληρωμένου συστήματος καταγραφής και αξιοποίησης των δεξιοτήτων και ικανοτήτων των οικονομικών μεταναστών και αλλοδαπών** (π.χ. απόφοιτοι με προϋπηρεσία σε κρίσιμους τομείς για την ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας και της περιφέρειας). Ουσιαστική αξιοποίηση του δυναμικού των οικονομικών μεταναστών ως πηγή πρόσθετου εργατικού δυναμικού σε επαγγέλματα ή τομείς στους οποίους υπάρχουν δυσκολίες εξεύρεσης εργαζομένων.
- Απαιτείται **καλύτερος συντονισμός κυρίως σε θέματα διυπουργικής ευθύνης**, όπως η συνολική θεώρηση και αντιμετώπιση των πολιτικών προς του μετανάστες με τη θέσπιση και λειτουργία νέου θεσμού, του ΙΜΕΠΟ.

Γενικότερα μέτρα που αφορούν την απασχόληση

- **Ανάλυση των συνεπειών των τεχνολογικών εξελίξεων στον τρόπο απασχόλησης**, προκειμένου να προβλεφθούν κατάλληλα μέτρα για τις νέες μορφές απασχόλησης (π.χ. τηλεργασία).
- **Βελτίωση των υπηρεσιών που παρέχονται στους εργοδότες, μέσω της ανάπτυξης κέντρων κλήσης και της άμεσης δημοσίευσης θέσεων εργασίας στο Διαδίκτυο** (η δράση αυτή ήδη εφαρμόζεται στο Ηνωμένο Βασίλειο, Ιρλανδία, Γερμανία, Βέλγιο, Σουηδία και Πορτογαλία).
- **Ολοκλήρωση της αναβάθμισης των στοιχείων που συγκεντρώνονται και επεξεργάζονται από την ΕΣΥΕ στο πλαίσιο της Έρευνας Εργατικού Δυναμικού.**